

Kulová jednuška Bergara BA 13

Myslivost má spoustu podob. A kolik je podob myslivosti, tolik je zbraní, brokových i kulových. Luxusní zbraně nebo pečlivě laděné precizní zbraně budou vždy vděčným námětem nekonečných debat při poslední leči. Opačkovací kulovnice, kulobroky, trojčky, samonabíjecí kulovnice, dvojčky... a někde mezi nimi se krčí jednuška.

Pokud chodíte s jednuškou, tak svému okolí naznačujete, že nejste řezník, ale myslivec a že jedna rána vám stačí. Ale i jednušky jsou různé.

Kromě pracovní zbraně to mohou být lehounké, přesné „bergštycy“ – horské karabiny.

V našich honitbách

ale jednuška bývá většinou IŽ 18, jednoduchá zbraň původně ještě sovětské konstrukce, která se vyráběla jak v brokových, tak v kulových rážích. V továrním provedení je to zbraň drsného vzhledu, ale odolná. Bohužel, často s poměrně značně kolísavou kvalitou. „Ižky“ byly za lacino a slouží do roztrhání těla.

Ale doba se mění a drsné „ižky“ mizí.

Některé si nechají majitelé přestavět na „něco lepšího“ – a dá se to, i z „ižky“ umí šikovný puškař vytvořit nečekaně elegantní zbraň. Jiné podlehnou dnům a týdnům tvrdé služby v kabině lesnického traktoru či terénního auta. A čím je nahradit?

Role levné zbrojnice Evropy odjakživa plnilo Španělsko.

Dneska tuto roli přebírá pomalu Turecko, které vytlačuje španělské zbrojovky z jejich tradičního segmentu trhu. Ten tlak byl pro část tradičních španělských zbrojovek smrtící, zejména pro výrobce pistolí (Astra, Star), jiné se specializovaly na výrobu vybraných komponent (hlavně, přesné odlitky těl a rámu) a jiné dokázaly překročit svůj stín a posunuly se do vyšších cenových kategorií.

Jako příklad mi dovoluňte jmenovat Lanber nebo Bergaru, dnes renomovaného výrobce hlavňoviny, která před několika roky přišla s vlastní úspěšnou modulární kulovnicí BX 11. V jejím výrobním programu ale zůstaly také dvě jednušky. Jedna, starší, je Scout, se závěrem ovládaným podivnou páčkou před lučíkem.

Na něj navázal mírně zesílený Apex, který snesl i vysoce výkonné ráže 9,3 x 74R nebo 9,3 x 62. Ovládání závěru opustilo páčku před lučíkem a šlo cestou výklopného lučíku. Problém Apexu byl, že nešel moc na odbyt, hlavně v těch výkonných rážích. Když totiž odpálíte v poměrně lehoučké karabině výkonný náboj, jako je některá z právě zmíněných 9,3, pak prostě zprava „přiletí kůň a kopne“. Uživatelé se to většinou nelíbí.

Takže přišla BA 13, která je podle mého názoru tak trochu křížencem lehkého těla Scoutu s ovládním závěru z Apexu. Ve svých rážích končí na .30-06 Springfield, ale nejčastěji se prodává údajně ve .308 Winchester. A právě v téhle ráži jsem si BA 13 vybral jako předmět svého testu.

Po konstrukční stránce je BA 13 jednoduchost sama. Základem je jedno-

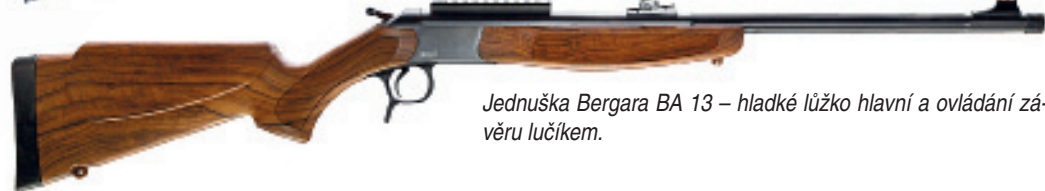
B BERGARA

Jednušky Bergara Scout mají lůžko hlavní bez zesilovacího žebra a závěr ovládá páčka vystupující vpředu z lučíku spouště.

Jednušky Bergara Apex mají lůžko hlavní zesílené žebrem a závěr se ovládá výklopným lučíkem. Ten je proto opatřen ostruhou.

Jednuška Bergara BA 13 – hladké lůžko hlavní a ovládání závěru lučíkem.

duchý lůžkový závěr, uzamčený příčným klínem. Klín je ovládaný na rozdíl od staršího Scouta výklopným lučičkem spouště, ten má pro tento účel výraznou ostruhu.

Také bicí mechanismus je jednoduchost sama. Vnější kohout slouží nejen jako zdroj energie pro setrvačný úderník, ale také jako jednoduchá pojistka, jejíž polohu poznáte spolehlivě hmatem i za nejtemnější noci.

V ostruzi kohoutu je našroubovaný na levém závitu do boku směřující palečník. Uspadňuje napnutí kohoutu, pokud máte na zbrani na nízké montáži nainstalovaný zaměřovací dalekohled, a také umožňuje pohodlné a bezpečné vrácení kohoutu do přední polohy, pokud jste si to se střílením z nějakého důvodu rozmysleli.

Hlaveň je krátká, ostatně celá zbraň je velmi kompaktní, a na ústí má závit, chráněný šroubovacím chráničem.

Pažba typu Monte Carlo je plastová, přímá a podélně symetrická, na předpažbí je lehký náznak tulipánu na jeho předním konci. Plast může mít spoustu povrchových podob, stejně jako se nabízí provedení s černým kovem, bílým kovem i kombinace.

Na zbrani zapůjčené k testu se plast tvářil dřevěně. Úchopové plochy jsou zdrsňené lisovanou křížovou rybinou. Plast je poměrně měkký, ale příjemně se drží a při klepnutí o dřevo, třeba posedu, vydá zvuk tišší než pažba dřevěná. Na pažbě jsou upevňovací body pro poutka na nosný řemen, poutka sama ale na zbrani nebyla.

Pažba na první pohled silně připomíná pažbu opakovací BX 11, skutečnost je ale taková, že jedušky jsou výrazně starší než opakovací kulovnice.

Hlaveň měří pouhých 51 cm a je na svém vnějším povrchu odlehčená mělkým kanelováním.

BA 13 na rozdíl od jiných jedušek není stavěna na nějaké „polní rozkládání“. Sejmout hlavěň jde, ale potřebujete napřed šroubovákem uvolnit šrouby držící předpažbí, pak nějakým šikovým předmětem vytlačit hlavňový čep a pak teprve je možné sejmut hlavěň. Upřímně řečeno jsem ale názoru, že díky kompaktnosti celé zbraně není nutné ji pro transport rozebrat.

První dojem z BA 13 je smíšený. Na jednu stranu je zbraň čistě vyrobená, bez zbytečných vůlí a dobře slícovaná, povrchová úprava je jednoduší a solidní.

Na druhou stranu je konstrukce zbraně optimalizovaná pro hromadnou výrobu a například spojení hlavěň s uzamykacím hákem pomocí viditelně přiznaného sváru je něco, co chápou a co mi nevdá u vojenské zbraně. U loveckých zbraní to již tak běžné nebývá. Je pravda, že BA 13 není z rodu luxusních, navíc tak rovnoměrná a čistá housenka sváru je skoro určitě dílem automatu, nikoliv lidské ruky, ale smiřuje mě s ní jenom skutečnost, že v zavřeném stavu je skrytá uvnitř lůžka. Svár je jenom estetická záležitost, ale evropská tradice, na rozdíl od americké drsné účelovosti, si potrpí nejen na funkci, ale i na vzhled.

Také instalační lišta pro optický zaměřovač – armádní Mil-Std-1913 „pikašína“ je přiznaná v syrovém pojetí, ostře hranatá a bez tvarových přechodů.

Ten nejsilnější dojem ale je nízká hmotnost a malé rozměry zbraně. Však také když jsem poprvé vybaloval kulovnici z přepravního kartonu, můj dvanaletý syn se k ní bez zaváhání hlásil a dalo mi dost práce ho přesvědčit, že tohle je lovecká puška v ráži plného výkonu. Prostě je to pracovní karabinka.

Na kulovnici jsem našel zapůjčený zaměřovací dalekohled Kahles Helia 5 1,6–8 x 42i s přivícenou záměrnou osnovou. Je to poměrně lehký, kompaktní zaměřovací dalekohled s pětinasobným rozsahem zoomu. S řadou Helia 5 jsem již v minulosti udělal dobrou zkušenost, navíc řada Helia 5 byla v roce 2014 oceněna anglickou Shooting Industry Award – Cenou střeleckého průmyslu jako zaměřovací dalekohled roku 2014.

Takže dobrá volba, jen jsem sáhl po zaměřovači s 42mm objektivem. Namontovat na lehkou BA 13 těžkou „prasečí optiku“ s objektivem 56 mm by mi připadalo jako popření smyslu lehké karabiny.

Kahles není nejlevnější optika a někoho na pracovní zbrani možná překvapí. Ale jsem toho názoru, že právě pracovní zbraň, odsouzené k dlouhým hodinám otřesů v kabinách terénních aut a traktorů, potřebují kvalitní, opravdu odolné optické zaměřovače. Zaměřovač na pracovní zbrani dostává tvrdě do těla, to není rozmazlovaný a opečovávaný brus. Pokud selže cokoliv v řetězci zbraň – montáž – zaměřovač, pak prostě neuspějete.

Kohout s bočním palečnickem na ostruzi se ovládá pohodlně a jistě.

Kohout Bergary BA 13 má odskok a bije na vložený inerční zápalník. Zde kohout v přední poloze. Palečník je možné jednoduše přešroubovat na druhou stranu, takže vyhoví i levákovi.

Napnutý kohout Bergary BA 13.

Symetrická lícnice Bergary je nezvyklý, inovativní, ale plně funkční prvek.

Na ústí hlavně je závit chráněný šroubovací čepičkou. Na rozdíl od České republiky existují na světě (i v Evropě) země, které povolují pro lovecké účely používání tlumiče hluku výstřelu.

Bergara Apex má na lůžku hlavně zesilující žebro. Postup snímání hlavně je stejný jako u BA 13, síly k vytlačení hlavněho čepu nejsou nijak extrémní, stačí i roubík z tvrdého dřeva.

Bergara BA 13 se sejmутým předpažbím. Je vidět hlavní čep a hladké boky lůžka hlavně.

BA 13 je sice prostá, ale díky jednoduchosti spolehlivá. Nesnažte se tedy ušetřit slepě na zaměřovači a montáži. Zvolený Kahles Helia 5 je jedna z dobrých voleb univerzálního zaměřovače, se kterým lze účinně a snadno lovit jak zvěř v pohybu (na naháňkách), tak přesně střílet i na větší vzdálenosti.

Ještě doma v teple jsem proměřil spoušťový mechanismus. Výsledky nejsou nijak oslnivé, ale je to solidní spoušť pro pracovní zbraň, s nepříliš dlouhým, celkem hladkým krokem a mírně vyšším odporem na jazýčku. Je to spoušť vyrobená primárně se zřetelem na bezpečnost a s vědomím drsných podmínek života pracovní kulovnice. Jak ukázal další průběh testu, nebránila mírně tvrdší spoušť přesné střelbě.

Pak jsem se již vydal na střílnici. K testu jsem zvolil dva druhy nábojů: v Česku jeden z nejprodávanějších nábojů .308 Winchester, Sellier & Bellot s poloplášťovou střelou se střížnou hranou o hmotnosti 11,7 gramu. K nim jsem přidal terčové náboje Geco Target s celoplášťovou ogivální střelou o hmotnosti 11,0 gramu. Měřil jsem po deseti ranách, hradly Oehler 35 se třemi čidly na bázi 609,6 mm. Byl nevlidný podzimní den, 12 °Celsia a droboučce, vlezle mžilo.

Oba náboje prokázaly na hradlech nečekaně dobrý předpoklad pro přesnou střelbu, směrodatné odchytky rychlostí vycházejí výrazně lépe, než jak jsem je naměřil z 60 cm dlouhé hlavně jiné zbraně s lůžkovým závěrem. Pouhých 51 cm dlouhá hlaveň Bergary nás v porovnání s ní připravila o asi 300 – 500 Joulů (podle hmotnosti střely, čím těžší střela, tím méně ztratila), ale zdá se, že zejména sportovní náboj Geco Target si polepšil z hlediska přesnosti. V této souvislosti nemohu než říci, že sportovní náboje ve vojenských rážích (a .308 Winchester je vojenská ráže, vojenské označení je 7,62 x 51 NATO) bývají optimalizované spíše pro krátké hlavně – délka 51 cm je běžná délka hlavně armádní samonabíjecí pušky.

Nástřelky Bergara BA 13 – nahoře náboj Sellier & Bellot s poloplášťovou střelou se střížnou hranou o hmotnosti 11,7 gramu, dole terčové náboje Geco Target s celoplášťovou ogivální střelou o hmotnosti 11,0 gramu. Přesnost terčového Geca v Bergare mě opravdu zaskočila, dokonce natolik, že jsem tu poslední ze čtyř ran vždycky strhl. Vždycky to byla chyba střelce, zbraň a náboj měly na jednu díru.

Přesnost nábojů Sellier & Bellot v papíře byla při čtyřech výstřelech na 100 m kolem 3 cm, tedy řádově kolem jedné úhlové minuty. Geco Match mi vyrazily tak trochu dech – tři zásahy opakovaně šly do jedné díry, abych posledním, strženým výstřelem poníčil nástřelku.

Po pěti pokusech jsem se smířil s osudem; nervy jsou mrcha, moc jsem chtěl, ale neuspěl jsem. A taky mi došly náboje. Náboj Geco Target zjevně BA 13 chutnal a přiznám se, že takovou přesnost jsem od pracovní pušky ani omylem nečekal.

Na druhou stranu, krátká hlaveň, pokud je zachován vnější průměr, je relativně tužší než dlouhá, takže méně kmitá a pokud je správně uložena a vyrobená, může vám ztrátu rychlosti vynahradit nečekanou přesností.

Technická data kulové jednušky Bergara BA 13

ráže... .308 Winchester
celková délka... 895 mm
délka hlavně... 510 mm
délka záměrné... 245 mm
hmotnost nenabitě zbraně... 2900 gramů

Dovolte mi nyní pár praktických zkušeností. Přesnost již jsem zhodnotil, spoušť jsem také popsal. Po chvíli zkoušení jsem zjistil, že i z jednušky lze střílet nečekaně svižně, pokud si připravíte náhradní náboje mezi malíček, prsteník a prostředníček ruky držící pistolovou rukojeť. S minimálním cvikem jsem byl schopen střílet

rychlostí 4–5 ran za minutu.

Překvapivě jisté bylo také ovládání kohoutku. Poloměkka pažba se projevila jako velmi příjemná, plast byl na omak teplý.

Poněkud rozčarovaný jsem byl z otevřených mířidel. Jsou sice osazena světlovodným vláknem, ale jsou poměrně hrubá, navíc když porovnáme světlka, tak nesedí hrana hledí s vrškem mušky a naopak. Také jejich záměrná měří pouhých 245 mm. To je v podstatě pistolová délka. Nablízko, třeba na naháňce, by práci odvedla, ale na využití nemalého přesnostního potenciálu BA 13 je třeba nějaký zaměřovač.

Když shrnu vše výše uvedené, pak navzdory své jednoduchosti Bergara BA 13 nabízí nečekaně mnoho. Umím si představit, že díky své kompaktnosti a cenové dostupnosti může oslovit hodně z těch, kdo potřebují slušnou pracovní zbraň, kterou lze pohodlně vozit v autě nebo traktoru a přitom jim jí nebude líto.

Bergara BA 13 může být zajímavou volbou i pro dámy, nebo starší lovce, kteří kromě kompaktnosti ocení především nízkou hmotnost. Podobně může být zajímavou volbou pro lovce v horách a vůbec všechny lovce, kteří při svém lovu hodně chodí.

Zplatíte za ni ale výraznějším zpětným rázem. Ale není nezvladatelný. Svůj podíl na přiměřenosti zpětného rázu má možná i plast pažby. Navíc BA 13 je plně oboustranná zbraň (pokud si přešroubujete palečnický kohoutku na levou stranu) a zbraní, které plně vyhoví i levákům, není až tak úplně po čertech mnoho.

Pokud jsem při testu opakovací kulovnice Rössler Titan *alpha* napsal, že je to puška do traktoru, ale spíš do „džondýra“, pak Bergara BA 13 je ryzí pracovní nástroj do každého traktoru, nenáročný, ale funkční. Přesnost je nečekaná, ale určitě velmi příjemný bonus.

Text a snímky
Ing. Martin HELEBRANT

Lesní zvěř v kresbách a obrazech Jiřího Židlického Horácké muzeum Nové Město na Moravě

Výstava prací z depozitáře Horáckého muzea je připravena u příležitosti 120. výročí narození a 65. výročí úmrtí umělce novoměstského rodáka Jiřího Židlického. Umělecká tvorba Jiřího Židlického je zcela ve znamení lásky k lesu a lovu. O jeho vášni pro malování svědčí fakt, že po sobě zanechal na 800 obrazů a tisíce kreseb. Ilustroval mnoho knih s lesnickou tematikou a sám napsal několik knih pod pseudonymem Jiří Harusák. Výstavu si můžete prohlédnout ve vestibulu muzea a výstavním sále do 22. března.

Horácké muzeum Nové Město na Moravě

zve na výstavu

Jiří Židlický

obrazy / kresby

23. ledna - 22. března 2015

NM ŽÍJE
KULTUROU